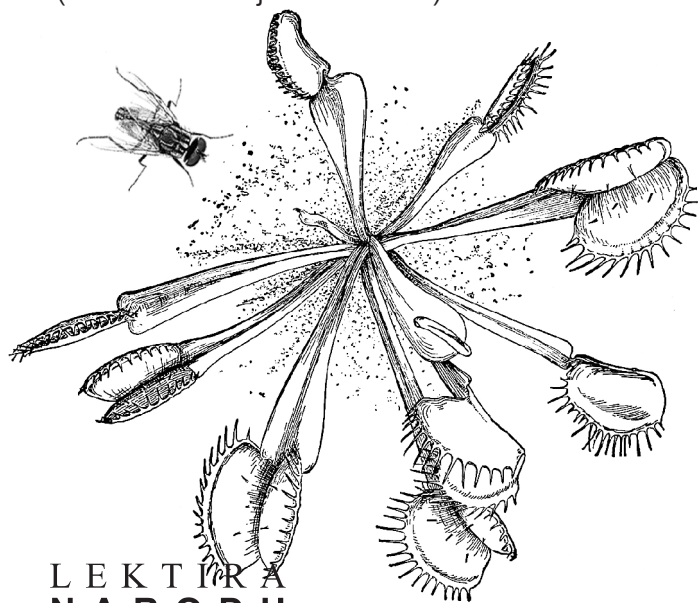

Enes Kurtović Dži MUHA NA ČASU LEKTIRE

(džitanka s vježbankom)

LEKTIRA
NARODU

ŠKOLEGIJUM

LEKTIRA

17

ŠKOLEGIJUM
LEKTIRA
17

Enes Kurtović Dži
MUHA NA ČASU LEKTIRE
(džitanka s vježbankom)

Izdavač:
Mas Media Sarajevo
Fond otvoreno društvo BiH

Za izdavača:
Emina Šukalo
Dobriša Govedarica

Urednik biblioteke:
Nenad Veličković

Recenzent:
Nenad Veličković

Pogovor:
Nenad Veličković

Ilustracija na naslovnoj strani:
A Civic Biology, by George William Hunter,
American Book Company,
New York, Cincinnati, Chicago, 1914.

Korektura:
Sandra Zlotrg

Dizajn-koncept:
Asim Đelilović

DTP:
Boriša Gavrilović

Tiraž:
2000 primjeraka

Enes Kurtović Dži

MUHA NA ČASU
LEKTIRE

(džitanka s vježbankom)

Sarajevo, 2018.

Predragu Luciću
1964.-2018...

Sadržaj

SLOVARICA	
	7
LEKTIRA	
	11
MEDIJSKA KULTURA	
	53
IT SEKTOR	
	73
TRAFIKA	
	91
PODACI O PISCU	
	109
BIBLIOTEKA – PJESME KOJE ČEKAJU (EKSHUMACIJU)	
	123
<i>Pogovor</i>	
Nenad Veličković	
RADIONICA KREATIVNOG ČITANJA	
	131

SLOVARICA

SLOVARICA

FusnotArt

Slovarica je didaktičko sredstvo koje djeci olakšava učenje čitanja. Za iščitavanja bh. postdejtonske stvarnosti koristimo slovaricu koja ima tri seta slova, sa slikama društveno-političkih pojava, ličnosti i simbola karakterističnih za tri dominantne etno-religijske perspektive.

Slovarica (cover)

Kako razumiješ poruku: *dvije škole jedan rob?*

Zašto ideš u školu?

- a) zato što moram
- b) zato što se tako postaje pametniji
- c) zato što tu imam dobru raju
- d) zato što su mi nastavnici super
- e) zato što je zgrada lijepa

(Zaokruži ili nastavi...)

Zašto se u tzv. dvjema školama pod jednim krovom djeca razdvajaju?

- a) da se bolje ne upoznaju
- b) da se bolje ne razumiju
- c) da se ne tuku oko jednog jezika

Džitanka online

Napravi slova za svoje ime ili nadimak, nalijepi ih na papir, a zatim uslikaj mobitelom i sliku postavi na **Facebook stranicu**

Džitanka.

LEKTIRA

OGLAS ZA POSAO

Traži se
Či(s)tač/ica poezije

Pored opštih uslova
propisanih zakonom
spojenih posuda

potrebno je poznavanje
jezika ćutanja
i rada bez tastature

Tjelesna temperatura iznad
38 stepeni
uzima se kao prednost

CV u četiri stiha
i preporuku nadležne ustanove
ostaviti na vratima javnog WC-a

Oglas za posao (Cover)

U pjesmi se oglasom traži osoba koja bi radila posao či(s)tača/
či(s)tačice poezije.

Kada je, za koga je čitanje poezije posao?

Kako bi se i od čega poezija mogla/trebala čistiti?

Koji zakoni su bitni za buduće či(s)tače i či(s)tačice poezije?

Koliko vrsti ćutanja poznaješ?

Hoćeš li se ti javiti na ovaj oglas za posao?

Džitanka online

Napiši svoj CV u četiri stiha, fotografiši i pošalji na Facebook stranicu Džitanka.

Možda znaš, pa ipak...

CV – skraćunica od *Curriculum Vitae* (latinski jezik) – Biografija ili životopis. Lista najvažnijih događaja i postignuća u životu.

WC – skraćunica od *Water Closet* (engleski jezik) – Prostorija opremljena nužnikom u kojem se nečistoća spira vodom u odvodnu jamu. Toalet, zahod, ćenifa, hala, klozet...

PRESUDA

Godine 1988, jednog septembarskog popodneva,
ispred đaćkih klupa
išaranih mladenačkim snovima i
natopljenih hormonima odrastanja,
na času srpskohrvatskohrvatskosrpskog jezika,
profesorica Zora Keča je ubila Gabriela Markesa.
Na mjestu zločina ostala je samo hrpa riječi
od kojih su jedva čitljive bile
“godina”, “samoće” i “sto”.

Stravičan događaj ostao bi zauvijek
potisnut u dubinu podsvijesti
kao orhideja osjetljivog adolescenta,
da dvadeset i jednu godinu poslije
nisam čuo ispovijest djevojčice
pred kojom je ta ista Zora Keča
hladnokrvno ubila Ernesta Hemingveja.

Saznanje da se radi o serijskom ubici
u tijelu profesorice maternjeg jezika
natjerala me da vrisnem.

Suviše star da povjerujem kako u stvarnom životu
postoji pravda,
odlučujem se da uzmem poetsku pravdu u svoje ruke
i osudim Zoru Keču:
Za smrt Gabriela Markesa, Ernesta Hemingveja
(za što postoje dokumentovana svjedočanstva)
i još neutvrđen broj osoba
sa spiska školske lektire;

Za protivpravno držanje u zarobljeništvu
većeg broja pisaca
u nehumanim uslovima
njenog ograničenog uma;

Za brutalno premlaćivanje i sakaćenje
kojim je nanijela trajne posljedice
ljepoti pisane riječi
i radosti čitanja
generacijama srednjoškolaca;

Kao olakšavajuće okolnosti uzimam u obzir
njenu psihičku neuračunljivost,
nacionalnu ostrašćenost,
seksualnu frustraciju,
i suknje na gumu sa cvjetnim dezenom,
ali to ne umanjuje težinu počinjenih zločina.

Zbog svega navedenog osuđujem Zoru Keču
na jedinstvenu kaznu
objavljivanja ove pjesme.

Presuda (Cover)

U kakvom zarobljeništvu su bili pisci?

Kako se može osakatiti radost čitanja?

Zvuči li ti ovo poznato?

(Trepni dvaput ako ne smiješ izgovoriti naglas svoje mišljenje.)

Da li je izrečena kazna pravedna?

Sa tugom obaveštavam javnost da je

BERTOLD BREHT

Izgubio život na času književnosti u IV5.

Žalošćeni
Majka Hrabrost i njena deca

Obaveštavam pesnike i ljubitelje poezije da je

VLADIMIR MAJAKOVSKI

Ispustio svoju revolucionarnu dušu na času u Ilib

Žalošćena
Deca koja su volela književnost

U bespućima školske zbilje stradao je

ŽAN BATIST POKLEN MOLIJEK

zauvek izgubljen u glavama nesretnih đaka koji
nikada neće naučiti čemu se sve može smejati.

Ožalošćena
Pozorišta bez publike

Obaveštavamo vas da je Času književnosti po ko zna koji put preminuo

IVO ANDRIĆ

Svojećeće ga mnogi, a razumeti retki.
Još dugo će biti „naš jedini nobelovac“.

Ožalošćeni
Anika, Lotika, Čorkan, Alija Berzelez,
Žan Davil i mnogi drugi

Obaveštavamo vas da je zatvorena u svojoj sobi ostala

VIRDŽINIJA VULF

Čakajući valjana tumačenja u našim školama,
možda će zauvek ostati tamo.

Ožalošćene
Samostalne i samosvesne
žene

Obaveštavamo čitalačku javnost da je

Anton Pavlovič Čehov

ispustio svoju plemenitu dušu nedečekaški
valjane interpretacije u našim školama.

Ožalošćeni
đaci koji nikada neće gledati
Galeb. Višnjik i Tri sestre

Džitanka online

Na prethodnim stranicama bile su oglašene smrti još nekih pisaca iz školske lektire, u izboru grupe đaka Užičke gimnazije. Dodaj i ti svoj prilog ovom tužnom masakru. Osmrtnicu pošalji na FB stranicu Džitanka.

Test za nastavnike i nastavnice

Je li obrazovanje prava struka za vas?

- Šta vam znači zvono za kraj časa?
  - početak života
  - čas manje do penzije
  - mali odmor za nastavnika, ali veliki za učenike

- Autoritet nastavnika počiva na
  - neznanju učenika
  - strahu učenika
  - fizičkoj snazi

- Nastavnici imaju razloga za štrajk zbog
  - malih plata
  - malog regresa
  - malih toplih obroka

- Nastavniku je dnevnik
  - što je policajcu pendrek
  - što je Budalini Talu buzdohan
  - što je davljeniku pojas za spasavanje

- Kad ne biste bili nastavnik, bili biste
  - dreiser
  - sveštenik
  - penzioner

Rješenje:

Ako ste zaokružili barem jedan odgovor, zalutali ste u razred i zbornicu. Ako ste zaokružili više od pet ponuđenih odgovora, kandidujte se za ministra obrazovanja.

PISCI SA NOVČANICA

Pisci sa novčanica
nisu očekivali ovu vrstu čitalaca
nisu očekivali da će biblioteke
zamijeniti novčanici

Pisci sa novčanica prevrću očima
(šta ih je snašlo)
Falsifikatori tu pojavu zovu
“skrivenne impresije”

Pisci sa novčanica
ne razumiju koncept
sigurnosne niti
u liberalnom kapitalizmu

Pisci sa novčanica
više ne pate od tuberkuloze
i španske groznice
već od inflacije
i tečaja švicarskog franka

Pisci sa novčanica
sa sjetom se prisjećaju
svog života u siromaštvu
u posthumnom El Doradu
svoju nelagodu ne bi mogli opisati
cijelim jednim romanom

Pisci sa novčanica
plaću znojem ruku koje broje novac

Pisci sa novčanica (Cover)

Nabroj nekoliko spisateljica ili pjesnikinja čije su ti priče ili pjesme poznate. Zašto niti jedne od njih nema na našim novčanicama?

Ako jedna čokolada košta 2,5 KM, koliko čokolada možete kupiti za Maka Dizdara, a koliko za Aleksu Šantića? Šta u ovoj računici nije u redu, osim što je čokolada skupa?

Džitanka online

Dodaj u novčanicu od 1000 KM lik svog omiljenog pisca ili omiljene književnice i pošalji na Facebook stranicu Džitanka.

ZOVEM SE DAMIR H.

Zovem se Damir H.
Veliko D, malo A.

Zovem se Damir H.
Pišem desnom rukom, pravopisom jezika u kojem
je riječ suprotna od “ljevoruk” – “ispravan”.

Zovem se Damir H.
Vozim desnom stranom puta jer pravila su striktna:
ruke na volanu su u položaju 10 i 10. Nikad 9 i 15. Nikad.

Zovem se Damir H.
Svaki zalogaj prožvaćem trideset i tri puta desnom, pa trideset i
tri puta lijevom stranom desni jer prevencija genetskoj sklonosti
hemoroidima zahtijeva spartansku disciplinu i asketska
odricanja.

Zovem se Damir H.
Pišem desnom rukom. Nakon svake velike nužde temeljito
se perem jer malo ko zna da su šupak i desni najosjetljiviji na
infekcije.

Zovem se Damir H.
Vozim desno. 10 i 10, jer imam veliku nuždu da pišem. Pišem
desnom rukom: veliko “D”, malo “A”, poslije čega se temeljito
perem jer svi znamo da riječi prljaju gore od svake infekcije.

Zovem se Damir H.

Svaku riječ prožvaćem trideset i tri puta desnom i trideset i tri puta lijevom stranom desni, jer su mi zube izbili dugotrajno školovanje i jednolična duhovna hrana, pa sam sklon infekciji i temeljito se perem. Nemam prijatelja osim Damira H., koji takođe piše desnom rukom i vozi desnom stranom, jer pravila su striktna i spartanska disciplina traži asketska odricanja da bi se spriječile infekcije.

Zovem se Damir H.

Dugotrajnim školovanjem i jednoličnom duhovnom hranom postignuto je savršenstvo u pisanju velikog "D", malog "A" niz vjetar, desnom rukom, pravopisom jezika u kojem je riječ suprotna od "ljevoruk" – šupak bez infekcije, temeljito opran, bez zuba, bez prijatelja osim Damira H., genetski sklonog hemoroidima i vožnji desnom stranom striktnih pravila i spartanske discipline odricanja.

Zovem se Damir H.

Pišem desnom rukom.

Sretan sam.

Izračunaj vrijednost svog statusa u bh. društvu

Saberi bodove za svaku pojedinu osobinu. Krećeš od nule.

Rasa:	Bijelci +15
	Crnci -30
	Ostali -15
Spol:	Muški +25
	Ženski -50
	Neki treći -75
Nacionalnost:	Bošnjaci +15
	Srbi +15
	Hrvati +15
	Romi -100
	Ostali -50
Vjeroispovijest:	Katolici +15
	Pravoslavci +15
	Muslimani +15
	Druge vjere +5
	Ateisti -50
Seksualna orijentacija:	Heteroseksualna +15
	Homoseksualna -100
Zdravstveno stanje:	Uglavnom zdravo +15
	Manji zdravstveni problemi -10
	Autizam -50
	Gluvoća -100
	Sljepilo -150
Status roditelja:	Političari i menadžeri +50
	Budžetski korisnici +15
	Radnici u realnom sektoru -10
	Nezaposleni -50

Rezultati:

Više od 100 – Tebe budućnost u BiH ne sikira.

Od 50 do 100 – Samo nek' ne puca. Sve je bolje što nije gore.

Manje od 50 – Ne pitaj šta država može uraditi za tebe, već šta ti možeš uraditi za državu.

Džitanka online

Prepiši prve dvije strofe pjesme lijevom rukom ako si dešnjak/
dešnjakinja, a desnom ako si ljevak/inja:

Zovem se Damir H.

Veliko D, malo A.

Zovem se Damir H.

Pišem desnom rukom, pravopisom jezika u kojem
je riječ suprotna od “ljevoruk” – “ispravan”.

Umjesto imena Damir H. upiši svoje ime ili inicijale.

Napisano fotografiši (sa obje ruke 😊) i sliku pošalji na FB stran-
icu Džitanka.

ЛИТЕРАТУРА ИЛИ АБРАЗУРА?

FusnotArt

“Литература или абразура” је умјетнички рад којим аутор изражава свој став да литература може бити полигон за испољавање мржње према другом и другачијем, као средство за означавање непријатеља и позив на опрез од, већ извјесног, напада непријатеља.

Литература или абразура? (Cover)

Има ли оваких књига на списку школске лектире?

Кога је твоја лектира навела да мрзиш, да га/их се бојиш, од кога да зазиреш?

Трошиш ли више енергије и времена на мржење или на вољење?

Џитанка *online*

Направи свој *art-book*, али са прозором умјесто абразуре.

Шта ће се видјети кроз прозор? Фотографиши свој рад и пошаљи на *Facebook* страницу Џитанка.

Можда знаш, па ипак...

Абразура – отвор на зидинама средњовјековних градова, који служи у одбрамбене сврхе, као отвор кроз који се гађа надолазећи непријатељ, луком и стријелом или ватреним оружјем.

Art-book – (из енглеског језика *art* – умјетност, *book* – књига) визуелна умјетност у којој умјетници креирају објекте, који у својој основи носе идеју књиге.

* * *

profesor spužvom
tjera muhu sa table
navijam za muhu

* * *

muha na času
udarim li je knjigom
razbudiću đake

* * *

na času povijesti
može se čuti muha
pobjeda znanja

* * *

muha se šetka
po ikoni nad tablom
svi se češemo

* * *

Gle, muha čita
Pruženu čitanku. Pljas!
Ne čita više.

Haiku (Cover)

Muhe su dosadni insekti, slijeću na 'svašta' i nigdje nisu omiljeni.
Ali ova na prethodnoj stranici skoro da je pridobila tvoje simpatije.
Kako to objašnjavaš?

Džitanka online

Sastavi jedan haiku na zadatu temu – muha na času lektire.

Možda znaš, pa ipak...

Haiku – kratka pjesma, u tri reda/stiha propisane dužine (prvi pet, drugi sedam, treći pet slogova) koja simbolikom lirske slike izražava neku spoznaju o životu.

LIST PAULINY

Pakuješ se za put u Poljsku
u zemlju čije ime upisuješ u rubriku
Mjesto rođenja

Ne znam šta te čeka tamo
osim utočišta

Znam da su ti ovdje izumrle sve pčele
i ja ti iz ove tišine
ne mogu reći ništa do:
Szczęśliwej podróży!

Moje je utočište
čamac od papira
na ustalasaloj površini
kanalizacionog šahta

Pronađeno u prevodu

List Pauliny (poljski jezik) – Pismo Paulini

Szczęśliwej podróży! (poljski jezik) – Sretan put!

List Pauliny (Cover)

Kuda putuje Paulina?

Šta je utočište?

Da li se Paulina ovdje bavila pčelarstvom i odlazi jer su joj izumrle pčele?

Istraži značaj pčela za održavanje života na planeti Zemlji, pa se ponovo vrati na prethodno pitanje.

Šta pčele rade u ovoj pjesmi, a šta na našoj planeti?

O čijoj domovini je, osim o Poljskoj, ova pjesma? Na koja druga utočišta, osim domovine, ljudi mogu računati?

Gdje pisac pisma vidi sebe i u čemu traži svoje utočište?

Kad ti je teško, gdje je tvoje utočište? U čemu nalaziš izvor svoje snage?

Razgovaraj o tome i sa svojim roditeljima, nikom neće naškoditi.

Džitanka online

Prepiši ili kopiraj s interneta nekoliko stranica omiljene knjige i odštampaj ih sitnim slovima na stranici A4 formata. Od tog lista napravi čamac, fotografiši ga, pošalji na Facebook stranicu Džitanka i pusti da pogađamo/otkrijemo o kojoj se knjizi radi.

PATRIOTSKA

Dole domovina
koja leprša samo na jarbolu
Olimpijade i Eurosonga

Dole domovina
koju vode
profesionalni domoljubi

Dole domovina
koja regrutuje
djecu u domoljubne škole

Dole domovina
čija se svijetla domoljubna budućnost
spotakla u mračnoj domoljubnoj prošlosti

Dole bezuba domovina
širokog razvučenog osmijeha
preko proste domoljubne duše

Dole domovina
koju domoljubno voli
još samo njena bijeda

Patriotska (Cover)

Da li je ovo patriotska pjesma? Da li je u njoj izražena ljubav prema domovini? Kako?

Domovina se voli...

- a) pjevanjem himne
- b) mahanjem zastavom
- c) dobrom zdravstvenom zaštitom građana
- d) 100% pismenošću stanovništva
- e) predsjednikovom slikom na zidu
- f) poštovanjem zakona
- g) puškom i uniformom
- h) pošteno zarađenom platom
- i) redovnom i dovoljnom penzijom
- j) crvenim tepihom
- k) bodljikavom žicom
- l) kupovinom domaćih kvalitetnih proizvoda
- m) kvalitetnim obrazovanjem
- n) glasanjem na izborima za "svoje"
- o) iz dijaspore
- p) plaćenim porezom
- q) komentarom na Facebook-u
- r) peticom iz matematike
- s) bijelim hljebom
- t) slikom predsjednikove supruge na zidu (pored predsjednikove)
- u) pitkom vodom u slavini
- v) burekom na šalteru
- w) Oskarom, Medvjedom, Palmom, Nobelom
- x) posađenom sadnicom
- y) žiro-računom u kiparskoj banci
- z) pjesmom

Džitanka online

Nastavi spisak svojim prijedlozima, uslikaj ih i pošalji na FB stranicu Džitanka.

ANA

ana se ubila
zbog mladića

njenu posljednju ispovijest
saslušala je
hladnoća očevog pištolja

testament
kalibra 7,62

u ehu pucnja
ostajemo zakinuti
za logiku aninog izbora

sad u sobi
u kojoj živi anina smrt
svako pravi razmještaj
kako mu se sviđa

a u sobi pored
mladić
zbog kojeg se ubila ana
sjedi
sa slušalicama na ušima

Ana (Cover)

Šta se u pjesmi mijenja ako umjesto kratkouzlaznog akcenta u riječi mladić čitamo dugosilazni?

Ako ostavimo po strani konkretan događaj, ili ga uzmemo samo kao povod za razmišljanje, pitanja o pjesmi možemo postaviti i ovako:

Stidiš li se ponekad svojih roditelja; kada, zašto?

Kakve ti koristi od toga što ti ne želiš rat ako rat svejedno želi tebe?

Kakav mir je toliko loš da rat pored njega izgleda bolje?

Šta misliš o ženi koja na trgu u tenkovsku cijev stavlja karanfil kupljen novcem zarađenim u fabrici municije?

А ВОЉЕЛА САМ ГА

Била је то љубав
на први шамар
на прву псовку
на прву кап крви
из сломљеног ми носа
на први прамен
почупане ми косе

Завољела сам сваки зглоб
у његовом аперкату
његову линију среће
отиснуту на мом образу
његову чизму број 45
на својим леђима

Вољела сам га
кунем се
свим ми светим

Вољела сам га
до те мјере
да је јадник
напрасно
умро од моје љубави
господине судија

А вољела сам га (Cover)

Шта значи израз “у своја четири зида”?

У нашем друштву прихватљиво је:

- а) ако муж туче жену
- б) ако муж не туче жену пред другима
- в) ако жена туче мужа

Која је од наведених књижевних јунакиња била жртва физичког, психичког, сексуалног или неког другог облика злостављања?

- а) Антигона
- б) Коштана
- в) Ана Карењина
- г) Хасанагиница
- д) Офелија
- е) Настасја Филиповна
- ф) Баруница *Castelli*

IUSTITIA

Alergična na ambroziju
Sprema se da kihne

Da bi umirila svrab u nosu
želi se počesati
Ali joj smetaju mač i vaga

Obaveza donošenja odluke
čini je dodatno nervoznom

Šta ako mačem poreže lice?
Šta ako se tasovi vage isprepletu?
Kako da izvažuje krivicu? Kako da kazni krivca?

Svrab u nosu je neizdrživ
I Iustitia kiše iz dubine svojih sinusa

Od siline trzaja spada joj povez sa očiju
I ona otvara oči u XXI vijeku
U vremenu svoje prevaziđenosti
U vremenu novčanog monoteizma
U svojoj političkoj zloupotrebljenosti
U Hagu
U balama civilizacije

Iustitia
U afektu
Mačem siječe suze sa lica
U stvari
Samo otežava posao estetskim hirurzima

Iustitia (Cover)

Kakve veze imaju estetski hirurzi sa pravdom?

Na koga tu pjesnik misli?

Ambrozija je korov koji izaziva alergije. Šta je još?

Kako to drugo značenje karakterizira Iustitiu?

Možda znaš, pa ipak...

Iustitia (latinski jezik) – pravda, pravičnost. Rimsko boginja pravde, predstavljena ženskom figurom sa povezom na očima koja u jednoj ruci drži mač, a u drugoj vagu.

Hag – grad u Holandiji u kojem je smješteno nekoliko međunarodnih pravnih ustanova

Pravno-propagandni program

TERMINALNA

U terminalnoj fazi gledam
kako Isus hoda po vodi
kako Mojsije razdvaja mora
kako Muhameda pauk spašava od progonitelja

Gledam
ravnodušno
jer za mene čuda ne postoje

Želje se polako gase kao neonske lampe
po zelenim bolničkim hodnicima

Dok ležim nepokretan
brojim u sebi:
Razlikujem osamdeset i šest vrsta boli

Sjećanja bježe od mene
kao i praznovjerni ljudi

Terminalna (Cover)

Razmišljaš li o smrti i kako je zamišljaš?

Koje od dva pitanja ti je važnije: ima li života poslije smrti ili ima li života prije smrti?

Džitanka online

Napiši spisak od deset stvari koje želiš postići u svom životu. Fotografiraj svoj spisak i pošalji na FB stranicu Džitanka.

Možda znaš, pa ipak..

Terminalna faza – faza bolesti u kojoj ne postoji tretman koji bi doveo do poboljšanja stanja i sprečavanja smrti pacijenta.

SRETNO!

Iskopavati na površinu
prljavštinu iz dubina

Zubima gristi mineral
da stane
u savršen stih

Ostaviti trag
kao suza
kad rudari plaču

Sretno! (Cover)

Savršen stih je:

Čovječe, pazi da ne ideš malen ispod minerala

Ja mineral imam u srcu ga nosim i brda mu i dol

Za minerale ginu budale

Hoće li zemlja umeti da peva ko što su rudari pevali u njoj.

Olovne i teške snove kopaju rudari pod tamnim gorskim stranama

Ase kopat rudar Gorčin, u zemlji svojoj, na baštini tuždi

A tko si ti, što tu pod plaštem noći u tajne mojih minerala prodišeš?

Mineral je moje svjetlo i moja tama.

Kojih su pjesnika iskorišteni stihovi za navedene parafraze? Koliko ih možeš nabrojati: jednog, pet, sve?

ВЕЧЕРА

За вечеру
јели смо питу

Ћутање
умјесто јогурта

Ми смо јели њу
Она је јела нас

Камион пун сиријских избјеглица
паркиран нам поред трпезаријског стола

Вечера (Cover)

Шта предлагеш пјеснику да учини, у описаној ситуацији?

- а) да промијени канал на телевизији
- б) да се скине с *Facebook-a*
- в) да проба питу из неке друге бургеринице
- г) да вечера у *ws-y*

Џитанка *online*

Замисли да мораш напустити свој дом и ићи у избјеглиштво. Прије поласка, у своју ђачку торбу можеш спаковати ствари које су ти важне, јер се можда више никада нећеш вратити у свој дом, или ако се некад вратиш, нећеш затећи ништа од оног што је у њему било остављено. Списак ствари нам пошаљи на ФБ страницу Џитанка.

Можда знаш, па ипак...

Емпатија – способност да се разумије свијет из перспективе друге особе, да се разумију и осјете туђа осјећања.

BROJALICA

NOKIA SAATCHI & SAATCHI
 PUMA **DIESEL** Dior **Scotch**
 MAGLITE zippo *Clarks* HITACHI
 Orbit **LEGO** **Reebok** swatch®

Panasonic Apple **DELL**
 benetton McDonald's **ROSS**
DRESS FOR LESS
 Kodak **COMPAQ** **FIAT** **Shell**
 Palmolive **TIRELLI** **BOSS**
HUGO BOSS

 Nestlé **SONY** Red Bull® **BREE**
 Lipton **Canon** **Nikon** Lee™
 whiskas *Milka* **DVD**
 GAP android **BBC**
ZARA (intel) *Sprite* **LG**

ISPADAŠ IZ IGRE TI !

Brojalica (Cover)

O kakvoj je igri ovdje riječ?

Kako se u njoj može pobijediti?

Poznaješ li nekoga ko je već ispao?

U čemu se ovaj sonet razlikuje od Šekspirovih ili Petrarkinih?

Najčešće kupuješ prizvode koji na sebi nose oznaku:

- a) Made in Bangladesh
- b) Made in PRC
- c) Made in EU
- d) Made in BiH
- e) Handmade by myself

Džitanka online

Sastavi svoju pjesmu u vezanom stihu od domaćih brendova, fotografiji i pošalji.

MEDIJSKA KULTURA

TV G – PREGLED PROGRAMA

- 06.00 Ustani đubre do kraja, jutarnji program
- 07.30 Telešopanje, vidi, kupi, budi
- 09.30 Vremenska prognoza i sranje na putevima
- 10.00 Pitbul daje ti krila, joggingom do škole
- 11.30 $2+2=3$, matematička paraolimpijada
- 12.00 Elegija stranaca, vodič za zapošljavanje vani
- 14.30 Eksterna armatura, reportaža o mladim beračima željeza
- 15.00 Fastfooj, javljanja iz školskih kuhinja
- 16.30 Pozitivna pornografija, uživo iz parlamenta
- 17.00 Ljiga prvaka, emisija o bh. liderima
- 18.00 Drpska danas, prenos iz skupštine
- 19.00 Keks i glad, o pretnjama pretilosti
- 20.00 Kad si gadan nisi sam, serija o vršnjačkom nasilju
- 21.00 50 nijansi pive, hronika školskih ekskurzija
- 22.30 Smrt Tjuberi i Merime, krimić
- 23.00 Spinokio, intervju s premijerom
- 00.00 Vlogopedija, znanje je noć
- 01.00 Igre trolova, netfix
- 02.00 Ima li života izvan Facebooka, naučni program
- 03.00 Šeraćemo se još, emisija o pomirenju
- 05.00 Budalina talent show

TV G – Pregled programa (Cover)

Zašto je televizija bolja od lektire?

- a) lista se daljinskim
- b) i najdeblja knjiga traje dva sata
- c) može se pojačati ton

A zašto nije?

- a) daljinski je u tuđoj ruci

Zašto je televizija bolja od škole?

- a) ako je program dosadan, možeš isključiti televizor, ne moraš sebe
- b) možeš prisustvovati ležeći
- c) neće te prozivati i ispitivati

A zašto nije?

- a) smaraju reklame

Zašto je televizija bolja od kina?

- a) možeš zaustaviti film
- b) možeš ubrzati film
- c) možeš izabrati drugi film

A zašto nije?

- a) moraš počistiti smeće iza sebe

Džitanka online

Opiši svoj uobičajeni dan u formi pregleda programa, fotografiši i pošalji na FB stranicu Džitanka.

ŠEHERZADA

napuštam čarobni svijet bajki
i postajem zaštitno lice
fabrike jeftinih sapuna
i socijalne kozmetike

postajem milionerka
lice sa naslovnica
traže od mene mišljenje
o večernjoj šminki
o naftnim mrljama
i bliskoistočnoj krizi

priznajem
ponekad mi nedostaje Aladin

u jednom od momenata slabosti
iz očaja ulazim
u lik telenovele

spuštam vam
hiljadu i jednu
noć

Šeharzada (Cover)

Zašto se pjesma završava stihovima “spuštam vam hiljadu i jednu noć”?

Ako je poenta pjesme ironična, na čiji je to račun?

Da li je tvoj život bajka ili telenovela?

Možeš li zamisliti bajke s ovim naslovima:

Djevojčica sa štakicama

Princeza na zrnu praška

Ledena peć kraljica

Snježana i sedam pituljaka

Visibaba i 40 hajduka

Čarobni grah solo

Džitanka online

Dodaj i neke svoje naslove, fotografiši ih i pošalji na FB stranicu Džitanka.

SUMNJA

Gđa Fritzl se sprema za izlazak u kino
Večeras je premijera
Ona voli filmove sa Meryl Streep
mada "Sofijin izbor" i nije baš razumjela

Gđa Fritzl ide u kino sama
jer će Josef ostati da čuva djecu
da sa njima radi domaći zadatak
da ih okupa i uspava

Gđa Fritzl gleda "Sumnju"
Ona voli dramu
(naravno, ne i u svojoj kući)

Gđi Fritzl se film dopada
U filmu su sveštenici i časne sestre
A ona vjeruje u Boga

Sumnja (Cover)

U koga imaš potpuno povjerenje?
Zašto je povjerenje važno?
Kako se povjerenje stječe, a kako gubi?
U čemu je razlika između povjerenja i vjere?

Džitanka online

Prepjevaj, na sličan način, sadržaj i SVOJ DOŽIVLJAJ nekog filma koji je na tebe ostavio snažan dojam/utisak.

Možda znaš, pa ipak...

“Sumnja” – film snimljen 2008. godine. Režirao ga je John Patrick Shanley, a glavne uloge glume Meryl Streep, Amy Adams i Philip Seymour Hoffman. Radnja prati napore stroge i konzervativne direktorice katoličke škole da potvrdi svoju sumnju kako jedan od nastavnika, popularni župnik, seksualno iskorištava crnog učenika, svog ministranta.

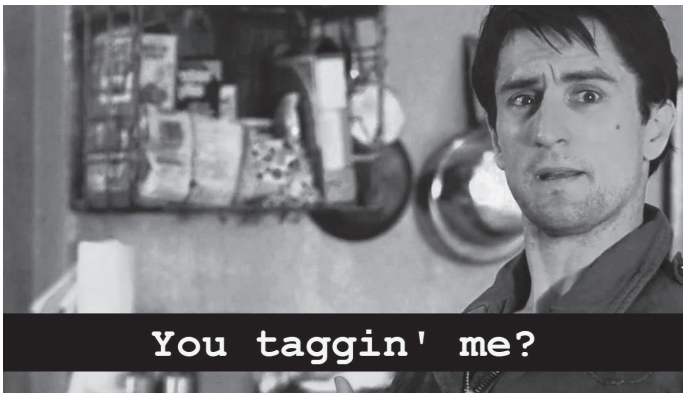
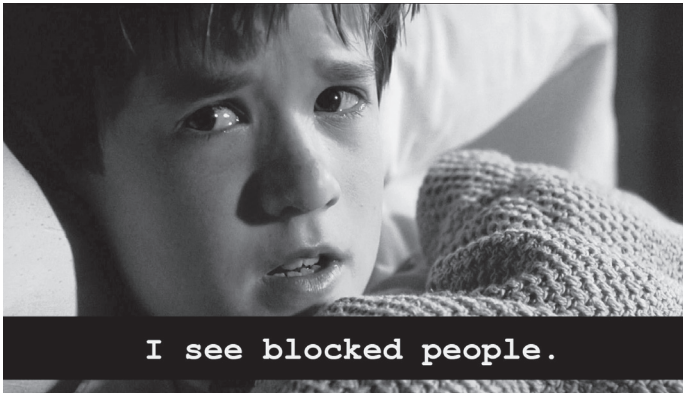
PAUZA ZA ODLAZAK U KINO

U četiri filmske scene, poznate replike preinačene su tako da se u njima koriste izrazi karakteristični za Facebook. Znaš li koja scena je iz kojeg filma i kako glase ove replike u originalu?

Filmovi su:

“Casablanca” (1942), “Taksista” (1976), “Prohujalo sa vihorom” (1939) i “Šesto čulo” (1999)

SPIDERMAN

U mojoj zgradi živi Spiderman.
Kasno navečer, kad se vraća
iz neke nove avanture,
vidim kako ulijeće
kroz prozor svoje sobe.

Kada ga sretnem na stepeništu,
uvijek užurbanog,
poželim mu dobar dan,
glumeći da ne znam njegovu tajnu.

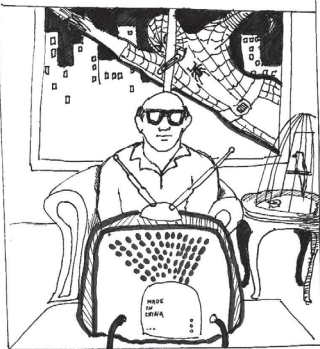
On zna moju igru
i dok se osmijehom zahvaljuje
za povjerljivost,
pita me za Pepea,
mog kanarinca.

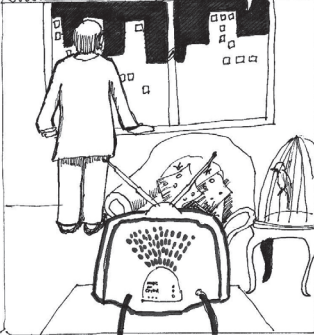
SPIDERMAN

TKT:GEE

U MOJOJ ZGRADI ŽIVI SPIDERMAN.

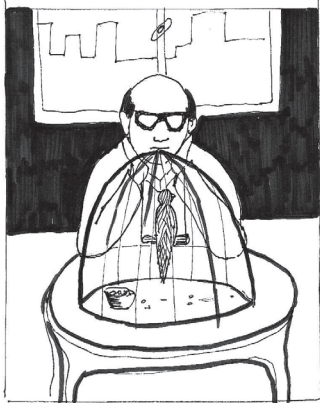
KASNO NAVEČE, KAD SE VRAĆA IZ NEKE NOVE AVANTURE, VIDIM KAKO ULUČE KROZ PROZOR SVOJE SOBE.

KADA GA SRETNEM NA STEPENJITU, UVIJEK LIBURBANOG, POŽELIM MU DOBAR DAN, GLUMECI DA NE ZNAM NJEGOVU TAJNU.

DN ZNA MOJU IGRU I DOE SE OSMIJEHOM ZAHVALJE ZA POVJERLIVOST, PITA ME ZA PEPEA, MOG KANARINCA.

Spiderman (Cover)

Sigurno ste gledali bar neki od filmova o Spidermanu ili ste čitali strip o ovom super-heroju. Za razliku od filmova i stripa, u ovoj pjesmi Spiderman nije “glavna uloga”. Znamo li ko je lirski subjekt?

Šta znamo o njemu? Sa kim on živi?

Zašto ima potrebu da dijeli s nekim tajne i da te tajne čuva?

Imaš li i ti svog Spidermana?

Prepoznavaj svoje komšije/komšinice, ili prijatelje/prijateljice u likovima popularnog stripa “Alan Ford”.

Džitanka online

Dopuni tekst svojim riječima i prema dopunama nacrtaj drugi strip. Fotografishi i pošalji na FB stranicu Džitanka.

PEPE

Preko puta moje _____

živi _____.

Kasno naveče, kad se vraća

iz _____,

vidim kako _____

kroz prozor svoje sobe.

Kada _____ sretnem _____

uvijek _____,

poželim _____ dobar dan,

glumeći da ne znam _____ tajnu.

_____ zna moju igru

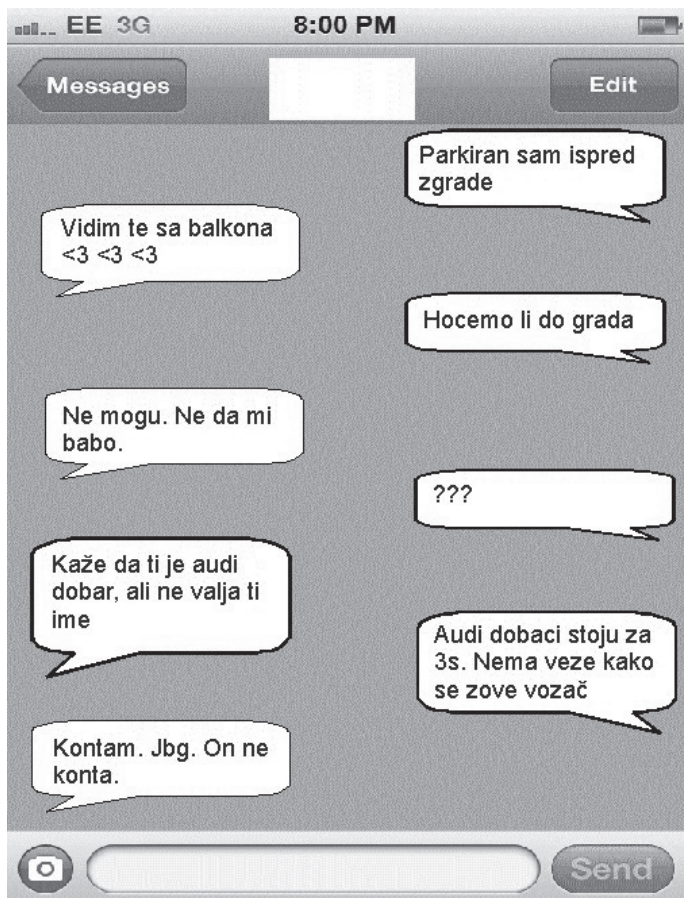
i dok se osmijehom zahvaljuje

za povjerljivost

pita me za Pepea

mog _____.

SMS TEATAR

Sms dijalog je preuzet iz koje Šekspirove drame:

- Opelo
- Kralj Lik
- Romeo i Julija

Ovaj SMS dijalog “preuzet” je iz Šekspirove drame:

- a) Maxbet
- b) Bure
- c) Hamlet

ОЧИ МАРИНЕ АБРАМОВИЋ

Сад имам натприродне моћи
Пролазим кроз галеријске зидове
Тражим себе у експонатима
Али кретање кроз зидове исцрпљује
Па правим предах у соби
У којој гола Леда игра се са лабудом
Његов витки врат угњежђен
Међу Лединим сисама
Тјера ми зелену крв у очне јабучице
Нападам га и шутирам ногама
Осјећам како ми шутирање птичијег тијела
Враћа снагу
Перје лети на све стране
Упаљени аларм позива чуварску службу
Ја бјежим у зид
Из зида гледам како Леда подиже
сломљена лабуђа крила
Милује их, плаче
Призива птичију свијест њежним именима
Мацо, Лане, Мишу
На зиду насупрот оног у којем сам ја
Очи Марине Абрамовић
Кажу: “Ти не разумијеш љубав.”
Зид овог лабиринта поново ме гуши
Жељезна арматура пробада ми плућа
Очи Марине Абрамовић ме бетонирају
Неподношљиви звук аларма се не гаси
Не могу се пробудити јер не сањам
Сад сам само зид
Који је умислио да има натприродне моћи

Питање свих питања:

Шта је од наведеног натприродна моћ?

- а) Стварати концептуалну умјетност
- б) Вољети концептуалну умјетност
- в) Разумјети концептуалну умјетност

Помоћни текст на исту тему:

КОНЦЕПТУАЛНА

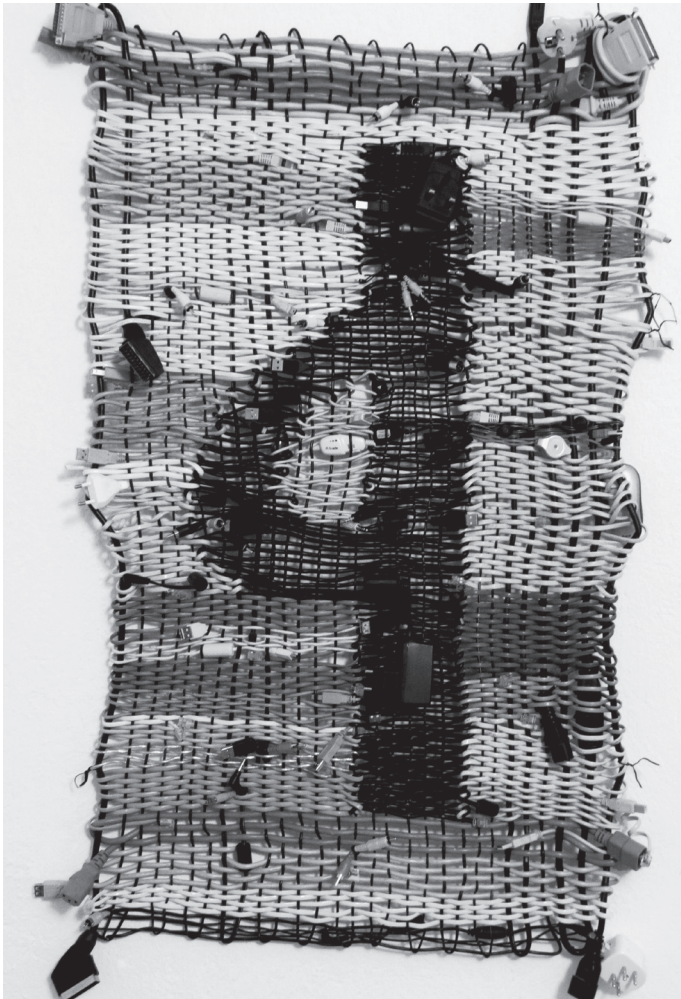
Сањам како се будим
Буђење је концепт сна
Ријеч у огледалу
Која се ишчитава наопачке
Усталасали одраз што плута површином ријеке
На обали ријеке стоји жена
Ишчитава одраз наопаке ријечи са површине таласа
Пажљиво наноси шминку на лице пред огледалом
Док испија јутрању кафу
Она се неће сјећати овог сна
Нити ових ријечи
То је концепт буђења

Можда знаш, па ипак...

Марина Абрамовић – концептуална умјетница поријеклом из Црне Горе.

Концептуална умјетност – смјер у модерној умјетности настао као тежња умјетника да дематеријализира предмет умјетничког дјеловања, да кориштењем нетрадиционалних умјетничких поступака и материјала (филм, видео, урбане акције и интервенције) објасни идејни садржај који претходи дјелу или је у њему садржан.

“везА”

FusnotArt

Различитим врстама каблова исплетена је таписерија која у свом централном дијелу има средњовјековно ћирилично слово “А”.

“везА” (Cover)

Информатичка писменост значи да:

- а) Информатички пишеш
- б) Информиреш писмено
- в) Пишеш информативно

Џитанка *online*

Покушај препознати пјесму, напиши њен назив и аутора, те допиши стих који недостаје на крају.

Назив пјесме: _____

Аутор: _____

зжмурн се на једно око
заврн се у себе свакн угао
погледа се да нема ексера да нема лопова
да нема кукавнуннх таа

зжмурн се на друго око
үүүне се па се скоун
скоун се високо високо
до наврх самог себе

одатле се падне свом тежном
данма се пада дубоко дубоко дубоко
на дно свога понора

ко се не разбнне у парампаруад
ко остане унтав н унтав устане

- а тан нгра
- б тан спава
- в до нгега те

IT SEKTOR

USER FRIENDLY

Tastatura je oltar.
Lampice u uglu palim kao voštanice.
Krstim se mišem.

Monitor je mihrab.
Prsti se spuštaju na tipke kao na sedždu.
Enter je Bismillā.

Kroz zvučnike dopiru
harmonije *cyber-orgulja*
označavajući prisustvo čiste pneume.

Iza ventilacijskih otvora,
tajanstven u svojoj nevidljivosti,
centralni procesor prima moju ispovijed.

Memorira moj svakodnevni užas.

Ćuti.
Prebrojava jedinice i nule
na binarnom tespihu.

Ne oprašta.
Ne otpisuje grijehе.
Ne nudi mogućnost iskupljenja.

User Friendly (Cover)

Sa čim pjesnik poredi rad na računaru?
Navedi primjere koji na to upućuju.
Može li virtualno zamijeniti realno?
Može li informatičko zamijeniti duhovno?
Da li je duhovno isto što i religijsko?
Mogu li računari sami pisati poeziju?
Šta je pjesnikov zaključak i da li je on u pravu?
Kako će ovu pjesmu tumačiti vještačka inteligencija za 50 godina?
Može li se poezija tumačiti unakrsnim ispitivanjem?
(Pitaj to svoj pametni telefon, možda on zna odgovor.)

Možda znaš, pa ipak...

Mihrab – niša u zidu džamije koja je usmjerena u pravcu Mekke kojoj su muslimani okrenuti za vrijeme molitve.

Sedžda – spuštanje lica (čela i nosa) na pod u toku muslimanske molitve.

Bismilla – skraćeno od “*Bismillahi ar-Rahman ar-Rahim*” u prevodu sa arapskog: “U ime Boga, Milostivog, Samilosnog”, izraz kojim počinju gotovo sve sure u Kur’anu, svetoj knjizi islama.

Tespih – brojanica sa 33 zrna.

INFORMATION Utd.

Čitam
posljednji status
na Facebook profilu
Romana Jakobsona:

“Jedan narod
Jedna država
Jedna partija
Jedan vođa
Jedna informacija”

Niko od zajedničkih prijatelja
nije kliknuo na “Like”
ali to ne umanjuje
težinu našeg poraza

Information Utd. (Cover)

Roman Jakobson, rusko-američki lingvista, umro je 1982. godine. Da li je mogao imati Facebook profil?

Može li se vjerovati svemu što pročitamo na internetu?

Iako se ovdje radi o "pjesničkoj slobodi" koja dozvoljava da Jakobson ima FB profil, da li se slažeš sa njegovim statusom?

Da li ovakav post zaslužuje tvoj "Like"?

Izaberi tri posta čije autore bi blokirao na Facebooku:

Da se nisam vakcinisao, sad ne bih bio autista.

Ne može avion srušit neboder, to je CIA minirala.

Ljudi nisu letjeli na Mjesec, to je snimljeno u studiju.

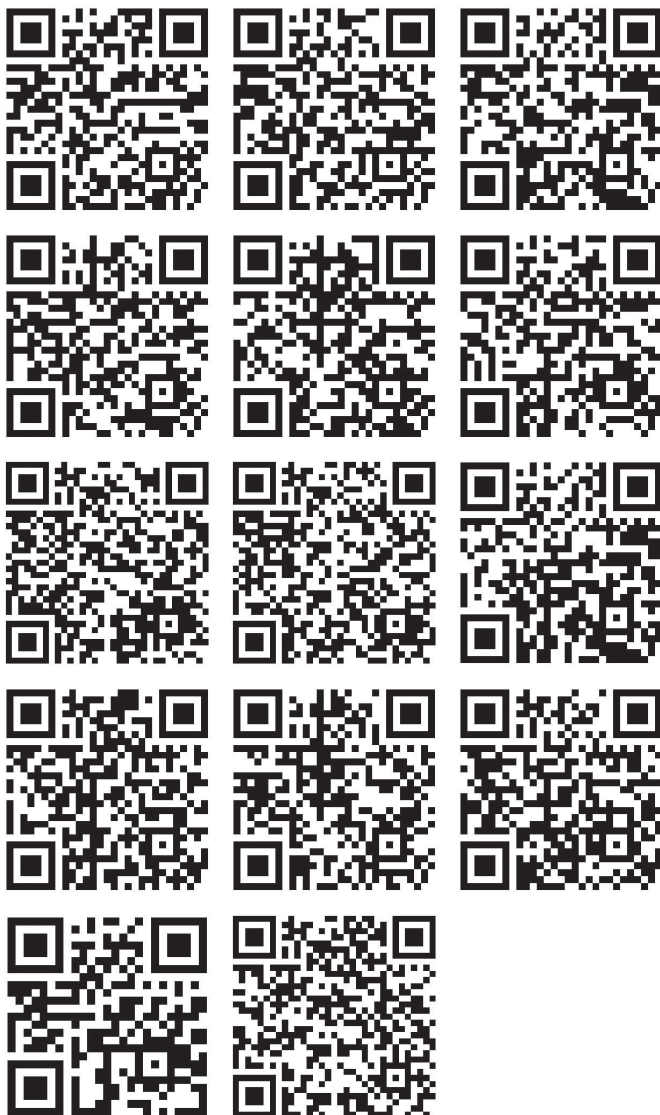
Dnevnik Ane Frank je lažnjak.

Student nije zapalio žito.

Zašto se ne uvedu akcize na uloške za ženske bolesti?

Pronađeno u prevodu

Fake news (engleski jezik) – lažne vijesti

Na prethodnoj stranici je jedna pjesma Maka Dizdara, predstavljena u formi QR kodova.

Možeš je “pročitati” koristeći smartfon.

Lirski subjekt u njoj je Odisej.

Po njoj je nazvana cijela zbirka iz 1971. godine.

Iako je mnogi nastavnici i profesori tumače kao da ima veze sa smrću, umiranjem i prelaskom na “onaj svijet” – nema.

S čim ima, pročitaj u pogovoru knjizi iz Školegijumove edicije Lektira narodu broj 5.

BTW

KOMENTATOR

Imam novi hobi:

Komentarišem vijesti na internetskim portalima.

U početku sam pisao baš ono što mislim:

argumentovao svoja gledišta,

obarao argument drugih komentatora,

vjerovao u kulturu dijaloga.

Anonimnost mi je bila samo dio igre,

potreban i dovoljan uslov.

Vremenom sam razvijao svoje komentatorske vještine:

U nedostatku kvalitetih sagovornika

logirao bih se sa različitim *nick*-ovima

i polemizirao sa samim sobom.

Zloupotreba anonimnosti na ovom nivou

činila mi se poput dječjeg nestašluka –

tek par zelenih jabuka ukradenih iz komšijine bašte.

Na kraju mi je komentarisanje postalo

vrhunška strateška igra.

Bez obzira šta je tema teksta koji komentarišem

ja imam seriju *nick*-ova pomoću kojih gradim polemiku:

Ja sam *kemo* kojem je Bosna jedna i jedina

Ja sam *cheto* što vjeruje u granicu kod Karlovca

Ja sam *ero* što vijori šahovnicom na Drini

Ja sam homofobni *Damir H.*

I pinky. I god. I devil.

Jednim komentarom bacam kost razdora,

drugim odgovaram psovkom,

trećim tražim od administratora da ukloni nekulturne komentare,

četvrtim psujem majku administratorima

jer guše slobodu riječi.

I tako u krug, prije nego se bacim na neki novi tekst
sa nesmanjenim komentatorskim žarom.
Anonimnost mi je od sredstva koje opravdava cilj
postala cilj koji opravdava sva sredstva.
Daje mi snagu da kreiram javno mnijenje
i potičem sociološka istraživanja.

Jedva čekam da objave rezultate tih istraživanja
pa da ih malo prokomentarišem.

Komentator (Cover)

Čitaš li komentare na internetskim portalima?
Kad je opravdano staviti ovu masku na lice?

Džitanka online

Zamisli da su stihovi –

“Ja sam kemo kojem je Bosna jedna i jedina
Ja sam cheto što vjeruje u granicu kod Karlovca
Ja sam ero što vijori šahovnicom na Drini
Ja sam homofobni Damir H.
I pinky. I god. I devil.”

– refren.

Napiši ovaj refren u svojoj verziji i postavi ga kao komentar ove pjesme na blogu Sektor G. Ako na Googleu utipkaš “Sektor G Komentator”, tamo si u dva klika.

FACEBOOK WEDDING

Administrator konstatuje da su stranke propisno ulogovane,
da su upoznate sa pravilima korištenja servisa
te shodno tome pokreće aplikaciju *Wedding 2.1*

Mladenci popunjavaju aplikaciju
uz odabranu melodiju sa *YouTube*-a.

Da li ste sigurni da želite promijeniti status veze u “oženjen”?
Mladoženja klika “Yes”

Da li ste sigurni da želite promijeniti status veze u “udata”?
Mladenka klika “Yes”

Oni koji imaju nešto protiv ovog čvora na “*timeline*”-u
neka kliknu na “*Unsubscribe*”
ili neka se odloguju zauvijek.

Kumovi “lajkaju” promjenu statusa
Mladenci “postuju” fotografiju torte
Zajednički prijatelji istu “šeruju”
uz vesele komentare

Svadba traje do nove promjene statusa

Tvoj stav

Da li ti se dopala ova pjesma? Klikni na odgovarajući simbol!

Kviz za analogne roditelje

Igra u kojoj se igrači podijele u dvije grupe, stanu u dvije vrste, jedni naspram drugih i čvrsto se uhvate za ruke, a zatim pozivaju nekog sa suprotne strane da pokuša probiti njihov lanac, zove se:

- a) Mostar 1994
- b) Aberečke-abertučke
- c) Kozaračko kolo

Koja se pjesma pjeva u igri u kojoj se djeca uhvate u otvoreno kolo, a zatim kolovođa s jedne strane vodi kolo između pojedinih igrača?

- a) Igraj mala na colove, daću kola i volove
- b) *Despacito*
- c) Kolariću, paniću, pletemo se samiću, sami sebe zaplićemo, sami sebe rasplićeemo

Za igranje "trule kobile" najvažnije je imati:

- a) Jaku konekciju
- b) Jaka leđa
- c) Jake živce

Ako su B4 i B5 pogoci, a B6 promašaj, igra se zove:

- a) Minecraft
- b) Potapanje brodova
- c) Šah

U igri "telefona" na krajeve konopca veže se:

- a) iPhone
- b) Krava
- c) Jogurtna čaša

O PROBLEMU KOMUNIKACIJE

Vjerujem da čovjek, ma koliko se govorilo o progresu i prevazi-
laženju naučne fantastike kao književne forme, nikad neće stu-
piti u kontakt sa drugim civilizacijama kosmosa, za koje jednako
vjerujem da postoje.

Zaboravljamo svoju nesposobnost
u pronalaženju zajedničkog jezika
sa drugim civilizacijama
koje već postoje na tzv. našoj planeti.

Govorim o civilizacijama mrava, pčela,
grbavih, bijelih i kitova ubica
ili, pak, morskih korala.

Da i ne spominjem fakat
da ljudi nemaju
ni vlastitog zajedničkog jezika.

Mnogo je jeftinije,
a istovremeno i uspješnije,
prepoznati vanzemaljca u prolazniku
zarobljenom u mikrokosmos vlastite tišine
i iznenaditi ga osmijehom.

O problemu komunikacije (Cover)

Vanzemaljca ćeš prepoznati po tome što

- a) nema profil na Facebooku
- b) mali je, zelen i rastu mu antene iz glave
- c) gleda u tebe radozno iz ogledala

Vanzemaljca (ako ga prepoznaš) ćeš pozdraviti

- a) raširenih ruku
- b) skupljenih usta
- c) drugi put

Vanzemaljca (ako si još tu) vodićeš

- a) na čevape
- b) na nargilu
- c) u kladionicu

Vanzemaljca (ako je još tu) nećeš voditi:

- a) na čas lektire
- b) na izbore
- c) na proteste

Džitanka online

Nabroj 10 stvari koje bi poslao/poslala u svemir, a na osnovu kojih bi vanzemaljci shvatili ko su Zemljani i kakva je odnosno šta je Zemlja.

PORK

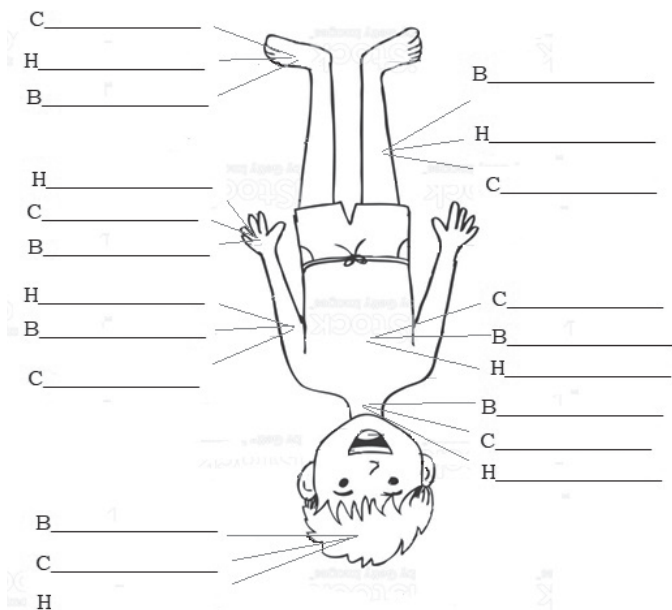

FusnotArt

Da bi se ilustracija razumjela, potrebno je znati čitati arapski. Ali to nije dovoljno. Potrebno je znati i da arapski govore uglavnom muslimani, od kojih većina ne jedu svinjetinu. Ali ni to nije dovoljno. Potrebno je imati na umu da umjetnost nije jednosmjerna komunikacija.

Džitanka online

Označi pojedine dijelove ljudskog tijela na bosanskom (B), srpskom (C) i hrvatskom (H) jeziku.

TRAFIKA

SVI U KOLO!

Svi u kolo (Cover)

Na koji dio stečka se odnosi naslov “Svi u kolo”?

Koji dio bi se mogao zvati “Svi na izbore”?

Koji bi se dio mogao koristiti kao amblem Parlamentarne skupštine BiH?

Džitanka online

Uskoro stječeš punoljetstvo i pravo da biraš i budeš biran/a na izborima.

Da se kandiduješ za predsjednika/predsjednicu tvoj izborni slogan bio bi:

- a) Bolje biti bogat nego siromašan
- b) Svi za jednog, jedan za sebe
- c) Svi u kolo
- d) Vjerujem, dakle jesam
- e) Pošto poto pošteno
- f) Svi u kolo
- g) Svi smo mi – ja
- h) Neću fotelju, hoću butelju
- i) Glasaj – zatalasaj!
- j) Svi u kolo
- k) Zlatne kašike izište iz mode, glasaj za mene, narode!
- l) Zajedno smo skupa

Dopiši svoj predizborni slogan, ako već nije na ovoj listi i pošalji na FB stranicu Džitanka.

POMIČU SE GRANICE STEČKOLOGIJE

Ljubav prema stećcima, koja se podstiče u nastavi književnosti ekspresivnim čitanjem i napametnim recitiranjem Kamenog spavača, može biti ključna za profesionalnu orijentaciju đaka. Primjer je Kamenko Pipica, čiji rad prate rubrike za kulturu dnevnih novina i internet-portala.

Otkrivena nepoznata vrsta

(Mile, oktobar/listopad)

Sarajevski institut za stećkologiju objavio je danas rezultat pipanja stećka, koje je obavio slijepi čitač Kamenko Pipica. On je na stećku u okolini Mila ispipao sljedeće stihove:

Sa Ovčara i Kablara.

Plavušu sam bajnu snio.

Ibro nije htio para.

Student nije zapalio.

Žito.

Najpoznatiji naši stećkolozi slažu se da se radi o do sada nepoznatoj književnoj vrsti, bosanskom katarenu sa pristihom.

Ispipan još jedan kataren

(Mile, oktobar/listopad)

Sarajevski institut za stećkologiju nastavlja sa ispipavanjem kamenih spavača. Kamenko Pipica, slijepi ispipivač stećaka, ispipao je još jedan bosanski kataren sa pristihom, koji glasi:

Umoran sam od kafana.

Ti si kriva zbog mog piva.

Patim, evo, deset dana.

U ravnici, usred njiva.

Gubim elan.

Ispip je poslan na stilističku analizu, kako bi se otkrilo ko je njegov autor.

Ispipavanja se nastavljaju

(Mile, novembar/studeni)

Kamenko Pipica, slijepi ispipivač stećaka, ispipao je još jedan b-sanski kataren sa pristihom, koji glasi:

Ase ležit vojnik Gorčin.

Sve je crno oko mene.

Crno vino, crne oči.

Kuda idu izgubljene?

Djevojke.

Istovremeno, Odsjek za stećkologiju pri mjesnoj zajednici Mile dovodi u pitanje pipanje kao metod kulturalne znanosti o knji-ževnosti.

Romantika na Milama

(Mile, februar/veljača)

Da ima Boga pokazuje današnja vijest sa ispipavališta stećaka u Milama, na kojem je Kamenko Pipica ispipao, baš na Valentino-vo, jedan romantični kataren koji glasi:

Požurite, konji moji.

Pametni i knjiški ljudi.

Miki kaže da se boji.

Ja sam samo malo lud i.

Zaljubljen.

Kamenko je povodom Valentinova posvetio ovo svoje najnovi-je ispipavanje supruzi Vilmi, i njihovim vjenčanim kumovima Barniju i Beti.

Kataren ili delirium nonsens?

(Mile, februar/veljača)

Veliku nedoumicu među stećkolozima izazvao je kataren s pristihom što ga je Kamenko Pipica ispipao pod dejstvom alkohola. Dok jedni drže da se radi o pogrešnom ispipavanju, drugi su sigurni da je pod stećkom pokopana kuharica Kulina bana. Kataren glasi:

Žute dunje iz Stambola.

Na podvarku ćurka, zna se.

Kakao (od Leb i sol-a).

Ko bi reko čuda da se.

Dese.

Navijanje

(Jasna poljana, mart/oljača)

Kamenko Pipica, osnivač pipologije na Institutu za stećkologiju, održao je u Rektoratu Univerziteta u Milama vanredno predavanje na temu Navijanje kao naučni metod. Tom prilikom pokazao je direktan snimak ispipavanja bosanskog katarena sa pristihom koji glasi:

Hajde, Željo, četo plava.

Bahtić, Škoro, Baždarević.

Ona spava, ona spava.

Sjajni mjesec na Trebević.

Sjeo.

Navijači iz Mila ispratili su profesora pipologa skandiranjem: Hapa, hapica, čuda radi Pipica.

Kataren upućen na ekspertizu

(Sarajevo, mart/oljača)

Najnoviji bosanski kataren s pristihom koji je juče ispipao Kamenko Pipica upućen je na ekspertizu, s ciljem da se ispita da li je nastao ili je ispipan pod uticajem aflatoksina. Sumnjivi kataren glasi:

Ne vjeruj mi noćas, svakog.

Časa nudit ću ti milkšejk.

Mene niko ionako.

Na sveže mleko miriše.

Dan.

Stećak krije tajnu Gorskog vijenca

(Cetinje, april/travanj)

Kamenku Pipici upućen je na ekspertsko ispipavanje stećak iz dvorišta Biljarde, a originalno s lokaliteta Cvijovići, Gačevići i Ćirovići. Radi se o stećku na kojem su cetinjski amateri ispipali izuzetno zanimljiv bosanski kataren sa pristihom sljedeće sadržine:

Bila mi je topla zima.

Bila si dukata vredna.

Puk na Cecu pravo ima.

Pučini je Toska jedna.

Grdna.

Ukoliko se pokaže da je kataren autentičan, tumači Gorskog vijenca moraće objasniti koji je stih stariji – Pučina je jedna stoka grdna ili Pučini je Toska jedna grdna. Budući da je Pučinijeva Tosca izvedena prvi put 1900. godine, prerano bi bilo odbaciti tezu da je Pučini pseudonim crnogorskog kompozitora Stefana Mitrova Ljubiše Samardžića.

Proglašeni najbolji mladi neokatarenci

(Visoko, maj/svibanj)

Dva kuda, KUD Gavrlio Princip Seljo i KUD Ivo Lola Andrić u nastojanju da sačuvaju tradiciju srednjovjekovne bosanske pismenosti osnovali su radionice za pisanje bosanskih neokatarena s pristihom. Na konkursu mladih neokatarenaca pobijedila su tri rada.

Treću nagradu osvojio je Knut Huncut Samsung:

Udri jače, manijače.

Neka bije, neka bije.

Iza šutnje iza tmače.

Primećavam, sve slabije.

Čujem.

Drugu nagradu osvojio je Umberto Džeko:

Horde. Delije. Torcida.

Baš me briga, nisi dijete.

Tu non llores mi querida.

Ako Kosaru sretnete.

Molju.

Prvo mjesto osvojila je El Ferida Jelinek:

Margaritas ante porcos.

Nama naša borba dala.

Budimo realni, oko.

Kaharli sam, večerala.

Nisam.

I kad se čini da ništa nemate, imate set priručnih opravdanja

KNJIŽEVNOST I KAKO JE IZBJEĆI

Profesor ste / profesorica ste književnosti, ali ne dolazite baš često na književne večeri. Zapravo, dolazite rijetko. Praktično, nikad. Nemate vremena, nemate živaca, nemate s kim, nemate čim...

Ako vas pitaju đaci ili studenti zašto niste bili, ovdje su spremni odgovori:

Zar to nije bilo sutra

Nije mi u opisu posla

A ko će ispraviti hrpu pismenih

Nije mi niko rekao da to ima

Meni je sve iza 7 kasno

Teško mi da stojim, a ne mogu da sjedim

I bez toga imam punu normu

Da je večera, pa hajde i nekako

Radnim danom ne mogu, a vikendom nisam tu

U radno vrijeme ne stižem, a u slobodno ne radim

Dijete mi bilo bolesno

Nisu radili tramvaji

Živi pisci mi nisu u programu

Ne udaljavam se od daljinskog

Naravno, ne morate odgovoriti ništa. Najvjerovatnije vas ništa neće ni pitati. Jer ni oni nisu bili.

Jer nisu imali od koga da nauče da književnost nije leš koji secirate na vašoj katedri.

Da lektira nije muzej mumija s kojih se odmotavaju slojevi zavojaja po strogoj proceduri pedagoškog zavoda.

Da pisci nisu lica s novčanica nego klupka strasti, zabluda, zanos, prkosa, strahova, zavisti, omraza, očaja, nade.

Da su knjige prostori slobodnog duha, a ne sirovina za vaš lični dohodak.

ZEMLJA PO KOJOJ HODIM

Zemlja po kojoj hodim (Cover)

Šta je zajedničko ovim piscima: Branko Ćopić, Vladimir Majakovski, Ernest Hemingway, Jukio Mišima, Branko Miljković, Sergej Jasenjin, Sylvia Plath, Virginia Woolf?

Ironičan odgovor:

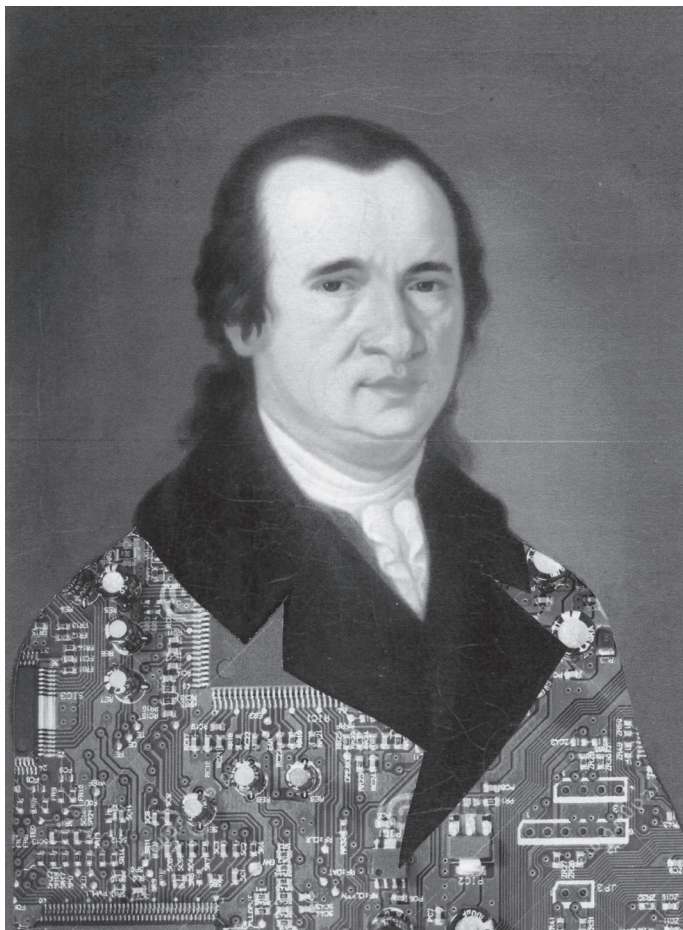
Niko od njih nije živio u državi sa dva entiteta, tri naroda, jednim distriktom i deset kantona.

Pitanje:

Na koji način jedna država samu sebe ubija?

- a) tako što podstiče masovno iseljavanje mladih
- b) tako što više cijeni dvojku u garaži nego desetku u indeksu
- c) tako što ne zna ljevica šta joj radi desnica
- d) tako što... (nastavi niz)

DOSITEJ: INFORMATIZACIJA PROSVJETE

Dositej i informatizacija prosvjete (Cover)

Knjige za lektiru čitaš:

- a) na mobitelu
- b) na silu
- c) na WC šolji

Prije izuma laptopa, pjesnici su koristili:

- a) gusle
- b) pera
- c) pisalice mašine

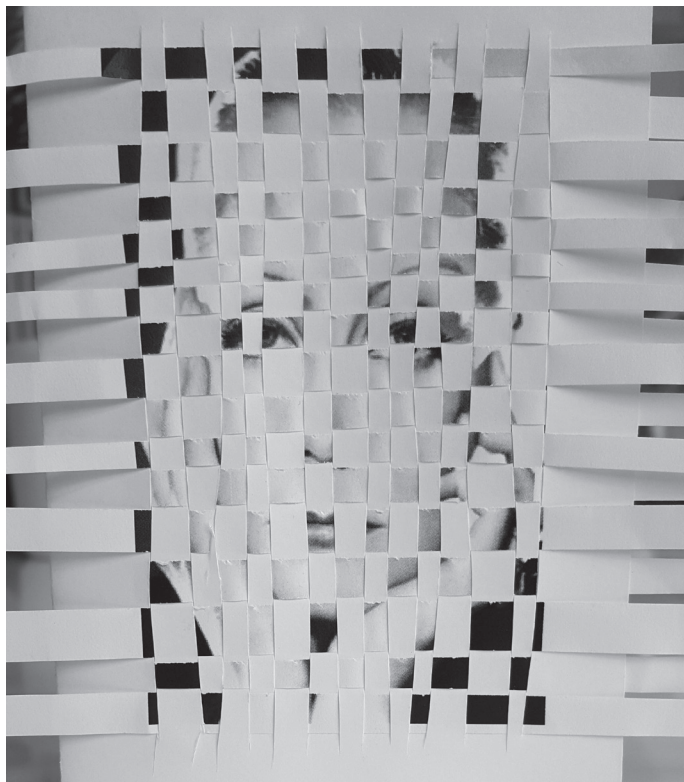
Čime piše olovka?

- a) tintom
- b) grafitom
- c) srcem

Možda znaš, pa ipak...

“Dositej” – projekat Ministarstva prosvjete Republike Srpske. U prve dvije faze koje su realizirane nabavljena je informatička oprema za osnovne škole. “Dositej” je do sada poreske obveznike koštao oko 18 miliona KM. Realizacija treće faze projekta čeka bolja vremena. Nabavljena oprema čeka nastavnike koji će je redovno koristiti i u međuvremenu zastarijeva. Samo rate za otplatu ovog projekta ne čekaju.

GRETA GARBO - BIOGRAFIJA

FusnotArt

Lik poznate glumice satkan je od papirnih traka. One predstavljaju interese i očekivanja režisera, menadžera, zastupnika filmskih studija, novinara, urednika časopisa, javnosti. Žena nastoji zadržati cjelovitost svoje ličnosti u okolnostima u kojima živi.

Greta Garbo – Biografija (Cover)

Zašto mediji izvještavaju o privatnim životima ljudi?

Zašto to zanima čitaoce ili gledaoce?

Da li je privatni život umjetnica i umjetnika bitan za kvalitet njihovog umjetničkog rada? Kad jeste, a kad nije?

Šta je to senzacija i zašto je ona važna medijima?

Kako razumiješ rečenicu: “Nije vijest da je pas ugrizao čovjeka, već da je čovjek ugrizao psa”?

Džitanka online

Sastavi pjesmu od novinskih naslova, fotografiši je i pošalji na Facebook stranicu Džitanka. Slijede dva primjera.

Možda znaš, pa ipak...

Greta Garbo (1906–1990) – švedska glumica. Jedna od prvih evropskih glumica koja je postala vrhunskom hollywoodskom zvijezdom početkom tridesetih godina XX vijeka. Hollywoodski mediji smatrali su je nekomunikativnom i previše tajanstvenom, jer nije otkrivala detalje o svom privatnom životu. Greta Garbo se 1941. zauvijek povukla iz filmske industrije i do kraja života živjela povučenim životom.

**SINANA UHAPŠILI S
DROGOM U GAČAMA**

STROGO POVERLJIVO
TAČI
PLAĆA

A circular inset image showing a close-up of a man with white hair, wearing a dark suit, white shirt, and a patterned tie. He is smiling slightly and looking towards the camera.

**SUSRET U
CRKVI BIO
JE FATALAN**

**ČAKANA
DOŠLA BEZ
GAČA!**

A very blurry and out-of-focus image of a person's face, appearing to be a woman with light-colored hair, looking towards the camera.

**RAZVOD
NE DOLAZI
U OBZIR**

**SPASILA
ME VJERA
U BOGA!**

**Otkriva tajnu
predbračnog
ugovora**

**ZBOG BRACNE
KRIZE IDU KOD
PSIHOLOGA!**

PODACI O PISCU

DŽI KAO DŽENAZA

Lično bih htio da to bude uz pjesmu
“*Anchor song*” od Björk,
pa da kao njen lirski subjekt
uronim ovo tijelo kao sidro
u zemlju
kao u dubinu okeana
i da masivnim basom tube kažem
“*this is where I am staying*
this is my home”
Ali mene tamo ionako neće biti
da se pobunim protiv ćefina i ahmedija
ašera i salavata
Na vrhuncu ravnodušnosti
mrtav hladan
Čekam halal
Halalim i ja
što nisu pustili Björk
jer dženaza zabranjuje prisustvo žena
Halalim za preseljenje
iako sam i za života
bio sit seljakanja
Halalim
nepoštivanje prve strofe
jer dženaza ionako nije za mrtve
već za žive

(A svi oni
“*live by the ocean*”)

Dži kao dženaza (Cover)

Pomozi mi da odaberem epitaf za moj nagrobni spomenik. Evo nekih prijedloga:

Ako bog uzima najbolje, zašto mene?

Ko bi doli sad je doli.

Kad porastem biću trava.

Bolje biti malo mrtav neg nimalo živ.

Život je neozbiljno shvatati preozbiljno.

Prema ovome je garsonjera raj.

Čovjek je sjeme iz kojeg izraste grob.

Investirao sam se u nekretninu.

Džitanka online

Napiši/nacrtaj jedan R.I.P. epitaf za sebe/o sebi, fotografiši i pošalji na FB stranicu Džitanka.

Sigurno ne znaš, pa ipak...

Dži – nadimak autora ove knjige, kojeg je dobio u svojim srednjoškolskim danima. Potiče iz refrena tada popularne pjesme “Folk Raping” sarajevske grupe Elvis J. Kurtovich & His Meteors. “Dži” se pojavljuje i u nazivu autorovog bloga i istoimene knjige “Sektor G”, a njegovi vizuelni radovi nose potpis Gee.

Zapjevajmo zajedno

Anchor song

I live by the ocean

And during the nigh

I dive into it

Down to the bottom

Underneath all currents

And drop my anchor

This is where I'm staying

This is my home

Björk

POEZIJA NA KOŽI

Prijedlog 1

Značenje: “Ako hoćeš da dišeš duboko, moraš najprije isprazniti pluća.”
– mudrost Lao Cea, filozofa i pjesnika drevne Kine.

Prijedlog 2

Značenje: “Na sebi nosim ono što imam, a u srcu nosim ono što volim.”
– vanvremenski stihovi Mevlane Dželaludina Rumija.

Poezija na koži (Cover)

Ako se odlučiš svoju ljubav prema poeziji ovjekovječiti tetovažom, možda ipak da provjeriš kako se na kineskom piše ćenifa, a na arapskom falafel.

Ali isto pravilo vrijedi i ako stihove “urezuješ u dušu” umjesto što je ubockavaš u kožu. Čak i poezija na tvom maternjem jeziku može značiti jedno, a ti vjerovati da znači sasvim drugo.

Kako tu “sitnicu” riješiti? Radi li se o sitnici?

Pod opravdanom pretpostavkom da pjesnik razlikuje “ćenifa” od “Ako hoćeš da dišeš duboko, moraš najprije isprazniti pluća”, postoji li način da čitanjem otkriješ šta je autor želio reći?

Ima li nastava književnosti s tim načinom veze?

BAŠTA SLJEZOVE BOJE (HARD CORE REMIX)

Zaustavili smo se
da prekinemo monotoniju putovanja
i monotoniju Grmeča

Na zidu spaljene kuće
Pisalo je 505

U bašti iza ruševina
cvjetao je crni sljez

Tu smo vodili ljubav

Zeleni vukovi
Njuškali nam znojna tijela

OTAC GRMEČ / MAJKA GRMEČ (BJÖRK REMIX)

Nad zelenim morem ustalasanih iglica
Sokolovo oko

Krila jednih grudi ne dijele svijet
Lijevo i desno

Otvoren dlan ti cvijet
Uzdrhtala anemona

Šuma ti majka
Meka mahovina

Kolijevka – Svetište
Nije sama

Daleko negdje
U sjeni fungicidnog solitera

Ta gljiva moje je srce
Tajna micelija

OSMA OFANZIVA (EXTENDED VERSION)

sad šuti
kao nebo bez zvijezda

a da je mogla
i planina bi otišla sa zbjegom

poslije prve rake
u koju je ubačen leš u džinsu

sa prvim zavežljajem
u pratnji vojnih transportera

da je mogla
i planina bi otišla sa UNHCR-om

sad šuti
nebo bez zvijezda

Remiksi (Cover)

Pjesnik u tri prethodne pjesme, nastale inspirisane nazivima djela Branka Ćopića, izražava svoj doživljaj svijeta (određen iskustvom rata i izbjeglištva) uvodeći u njega umjetnost (književnost, muziku) kao protivtežu, kao otpor, kao nadu, kao Pokemone, kao podsjećanje da ljudi mogu bolje.

Među njegovim Pokemonima su i ovi:

Ljubljubljub – brojač poljubaca

Naturoro – gljiva sa krilima koja pamti samo sretne dane

Grmemp – planina dobrote

Možeš li ih pronaći u stihovima ovih pjesmama?

Koji su tvoji pokemoni?

Džitanka online

Nacrtaj svoje Pokemone, fotografiji nacrtano i pošalji na FB stranicu Džitanka.

Možda znaš, pa ipak...

Pokemon – videoigra koju je kreirao Satoshi Tajiri 1995. godine. Sastoji se od sakupljanja neobičnih bića koja imaju posebne moći.

OBUCI BRANKA!

Obuci Branka! (Cover)

Kada informacije iz biografije pisca olakšavaju razumijevanje njegovog djela?

Kako među tim informacijama razlikovati bitne od nebitnih?

Kako lažne od istinitih?

Šta povezuje ove pisce?

Vladimir Nazor, Ivan Goran Kovačić, Rodoljub Čolaković, Matej Bor, Karel Destovik Kajuh, Hasan Kikić, Oskar Davičo, Jure Kaštelan, Mihailo Lalić, Derviš Sušić, Mak Dizdar, Meša Selimović, Skender Kulenović, Miljenko Smoje, Branko Ćopić, Antonije Isaković, Koča Popović, Dobrica Ćosić...

Džitanka online

Fotografiši tablu sa nazivom ulice ili škole na kojoj je ime nekog antiantifašiste ili neke antiantifašistkinje i pošalji sliku na FB stranicu Džitanka.

O NASTRANOJ LJUBAVI IZMEĐU ČITANKE I KNJIŽEVNOSTI

O nastranoj ljubavi između čitanke i književnosti (Cover)

Ko piše tvoje čitanke?

Ko sastavlja spisak tekstova koja sva djeca u jednoj državi **mo-
raju** pročitati?

Zašto su neki tekstovi i pisci **obavezni**, a neki nisu?

Zašto ovih pitanja nema u tvoj čitanci?

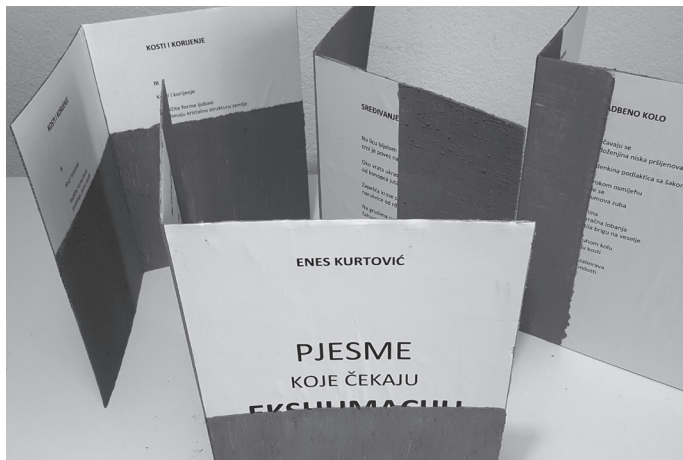

BIBLIOTEKA

PJESME KOJE ČEKAJU

(EKSHIMACHII)

PJESME KOJE ČEKAJU (EKSHUMACIJU)

FusnotArt

Na stranicama ove knjige štampane su pjesme, koje su djelimično prekrivene slojem sasušenog blata, tako da čitalac ne može pročitati cijelu pjesmu dok se ona ne "iskopa". Tekstovi pjesama tematski su inspirirani užasom masovnih grobnica i tišinom koja obavija nestale osobe i žrtve ratnih zločina.

Pjesme koje čekaju (ekshumaciju) (Cover)

Šta je ekshumacija? Na šta pjesnik proširuje značenje te riječi? Šta još, osim ljudskih kostiju, treba otkopati, šta još identifikovati, šta još humano (i pošteno) u vezi sa tim uraditi? Ko još, osim pjesnika, to treba da učini?

ДОК САМ НАПАСАЛА КРАВУ ПОРЕД РУДНИКА ТОМАШИЦА

Напасала сам краву поред рудника Томашица
пок су камиони одвозили руду повозили шљаку
Автобуси рударе повозили и одвозили
пижвџи прапину

Напасала сам краву поред рудника Томашица
пок су камиони повозили лешеве
Автобуси запобљенике
повозили па копају лешеве празни се враћали
пижвџи прапину

Напасала сам краву поред рудника Томашица
пок су булдожери откопавали лешеве
Автобуси новинаре повозили и одвозили
пижвџи прапину

Напасала сам краву поред рудника Томашица
јер трава најбоље расте на земљи
која се често прекопава

Кал напасем краву поред рудника Томашица
жврдим крџи
па спрежим рудак
јер јести се мора
па обришем прапину
јер живјети се мора

MASOVNE

PRIMARNA

Roli me kad mokrim
a sramota me ići doktoru

Auto mi je kunio nunc
Kunnie i gorivo nonekad

Nemam završenu srednju školu
I ažem da sam polagao vanredno

Snavao sam sa svastikom
kad mi je žena hila u bolnici

II I ljubiani sam podstanar
Nemam svoj stan

Neniemen sam
Znam nanicati samo svoje ime

Ukrao sam komčiii
dviie lonate

SEKUNDARNA

Roli me kad
Znam nanicati samo svoje ime

U I ljubiani sam ukras komčiii

Gorivo nonekad

Auto mi je kunio nunać sa svastikom

Kad mi je žena nadstanar

Sramota me ići doktoru

Nemam svoj stan

Nemam završenu srednju školu

Nenićmen sam

TERCIJARNA

Roli me

Ime

U I ljubiani nonekad

Vanredno

Sramota me

Lažem

Nemam

Dvije lonate

Dok sam napasala kravu pored rudnika Tomašica
Masovne
(Cover)

Ostavlja li ti pjesnik mogućnost da pjesme ne pročitaš tačno onako kako ih je on zapisao?

Ostavljaju li nam činjenice kojima raspolažemo mogućnost da događaje u prošlosti vidimo drugačije nego onako kako su se zaista odigrali?

Pogovor
Nenad Veličković
RADIONICA KREATIVNOG ČITANJA

Muha na času lektire je situacija koju asocira Bergsonova studija o smijehu. Čas lektire bi, *po definiciji*, trebalo da bude čas uživanja u čitanju, dijalog sa stvaraočima književnih univerzuma, otkrivanje čarobnih mogućnosti jezika da bude mnogo više od sredstva svakodnevnog komuniciranja. Ali on to, sudeći po efektima vidljivim u javnom prostoru, nije. Književnost je sve manje važna sve većem broju ljudi, a većini onih kojima je još uvijek važna, važna je iz sve pogrešnijih razloga.

Bergson u toj svojoj studiji na više efektnih primjera dokazuje da smijeh nastaje kao reakcija na dehumanizaciju. Tamo gdje se čovjek pretvara u mašinu, tamo se javlja smijeh, kao znak za zabunu. Govornik koji i sam zijeva dok govori ili čiji govor prate automatizovani pokreti, u opasnosti je da izgubi pažnju slušalaca za ono što govori, jer će ona krenuti za signalima kojima se tijelo podsmijeva duhu. To bi bilo i pravilo, kad ne bi bilo takvih priča i takvih govornika čija duhovna snaga uvijek i svugdje dominira

nad neposlušnim mehanizmom tijela. Nedavno preminuli Stiven Hoking jedan je takav primjer.

Muha, jedan beznačajan insekt u prostoriji s čijih zidova gledaju iz prošlosti u budućnost nobelovci, prosvjetitelji i reformatori, teško da bi svojim zujanjem mogla zaglušiti sve njihove moćne basove i baritone, da se oni svi prethodno nisu, čarobnim štapićem nastave književnosti, preobratali u pedagoški i didaktički glasić osobe plaćene da unutar 45 minuta između dva Pavlovljeva zvonceta zgura poeziju u kalup svoje metodičke pripreme časa.

Ta osoba ovdje ima ime, navodno pravo: Zora Keča. Ali je pjesničkom voljom ono pretvoreno u zajedničku imenicu za sve nastavnike i nastavnice sa sličnim osobinama. Knjiga se, dakle, ne obraća samo đacima smartphone generacije, nego i katedri, i zbog toga se ne može čitati kao unaprijed na propast osuđeni pokušaj da se poezija prilagodi novom vremenu i novim čitaocima. Ona iz te ambicije nije nastala, i ka takvom cilju nije se dovršavala. Od početka do kraja ona je, prije svega, jedna duhovita polemika sa konzervativizmom; nastavničkim, profesorskim i kritičarskim, podjednako. Ako i nije otišla daleko, ona je ipak zaplesala na granici onoga što se u školi smatra književnošću, dovodeći je istovremeno svojom igrom u pitanje.

Taj konzervativizam određen je pogrešnim nastavnim ciljevima, nejasnim ishodima učenja, nacificiranim nastavničkim studijem, zastarjelim nastavnim programima, anahronim metodičkim pristupima u birokratizovanom i korumpiranom školstvu... Iako se sve glasnije ističe važnost vještine čitanja, i sve aktivnije zagovara reforma cijele aktuelne školske paradigme, nije izvjesno da će se odnos prema čitanju književnih tekstova u tom pedagoškom eldoradu promijeniti. Jer se ova akademska sredina (čitaj odsjeci za književnost i maternji jezik) ne bavi stvarnošću u kojoj nove generacije čitaju sa smartfona, sve brže i površnije. Profesorsko-doktorske glavice zabavljene su krećenjem prošlosti i malo ih se tiče to što unutar ekransvijeta književnost uzmiče

pred konkurencijom, čiji su aduti interaktivnost, dostupnost informacija, umreženost u interesne grupe, velik i slobodan izbor sadržaja...

U izgubljenom ratu s nadmoćnim protivnikom knjiga odštampana na papiru još može osvojiti poneku bitku; i prkosiće pregažena na bojnopolju čak i kad knjižare na tri sprata najzad shvate da mirišu kao muzejski shopovi. Ali će književnost biti negdje drugo. Autor *Muhe na času lektire* ne pretvara se da zna gdje, daleko je on od takve pretencioznosti; ali je uvjeren da, gdje god da bude, biće i dalje u riječima koje, složene na neki poseban način, povezuju dva čovjeka, pisca i čitaoca, u dimenziji neovisnoj o vremenu i prostoru. Te riječi mogu biti izrezane iz novina (kao poruka ucjenjivača), mogu biti sakrivene iza slova slovarice, oivičene oblačićima stripa ili SMS-konverzacije, dopola zatrpane zemljom; književnošću ih neće činiti taj podilazeći napor da iskamče pažnju provokacijom. Postaće to tek kada/ako pobude u čitaocu onu emociju i uobliče se u onu misao koja ih je odabrala, između mnogih drugih riječi, da stoje baš tu, baš takve, baš u tom poretku.

U tome je sva didaktička nada koju *izdavači* u ovu knjigu polažu: da će đaci, privučeni formom, koja je poziv na igru, naslutiti koliko čas lektire ne mora biti do sa dan. Koliko je čitanje kreativan posao. Koliko je jezik savršen aparat, koliko bitan u evoluciji čovjeka, koliko se njim može više i bolje od onoga što nude *like* i *share*. Autor (daleko je on i od takve arogancije) ne gleda s profesorske visine na Facebook, već i njega pokušava uvući u igru, otvarajući na ekranu smartfona prostor za nastavak literarne igre. Umjesto da u sveskama domaće zadaće ispunjava statistike o broju strofa, stihova, slogova i metafora, mlada osoba se poziva da u tom izvanškolskom prostoru izrazi vlastiti kreativni doživljaj pročitano.

Nije teško zamisliti nastavnika, i ne samo jednog, koji sa osmijehom posuđuje ili poklanja ovu knjigu đacima čija se čitalačka strast sparušuje pod vještačkim suncem lektirnog kanona.

Knjiga *Muha na času lektire* podijeljena je u četiri cjeline: Lektira, Medijska kultura, IT sektor i Trafika. Već i ti naslovi upućuju na svijest autora o tome šta bi nastava književnosti danas morala *pokrivati*. Ona to, naravno, ne čini, jer nju pedagoška inercija vidi isključivo u funkciji nacionalnog PR-a. Radi se o ugojenoj i odgojenoj lijenosti, intelektualnoj i moralnoj, kojoj je tupa sjekira znanja upala u gust med akademske karijere. Oličena u bataljonima sredovječnih akademskih radnika strateški raspoređenih na teškom poslu filovanja svojih bibliografija fontom Times New Roman veličine 12 u dvostrukom proredu, u svrhu sakupljanja bodova i napredovanja do penzije i otplate kredita, ta inercija danas odlučuje o tome koga će, koliko će, kako će i zašto će đaci čitati. Srećom, još se uvijek ne pita ko će, zašto, kome i kako pisati.

Napomene

Svi likovni sadržaji, ako drugačije nije naznačeno, rad su E. Kurtovića.

Značenja pojedinih slova korištenih na stranici 8:

D – Dudaković Atif, ratni komandant Petog korpusa Armije RBiH,

V – Vučko, maskota XIV Zimskih olimpijskih igara održanih u Sarajevu 1984. godine,

I – Istanbul, grad u Turskoj,

J – Jeger, alkoholni napitak, popularan izbor mladih partijanera,

E – Ekrem Jevrić (1961–2016), zabavljač i učesnik realitija, izvođač pjesme “Kuća, poso”,

Š – Šahovnica, grb Republike Hrvatske,

K – Katedrala, katolička crkva,

O – Office of High Representative (skr. OHR), Ured visokog predstavnika,

L – Lijanovići, mesna industrija iz Širokog Brijega u vlasništvu istoimene porodice,

E – Evropska unija,

J – Jasenovac, grad u Hrvatskoj u kojem se za vrijeme II svjetskog rata nalazio koncentracioni logor,

D – Dodik Milorad, političar iz Laktaša,

A – Aleksa Šantić (1868–1924), pjesnik iz Mostara,

N – Nož, dio kuhinjskog pribora, ali i hladno oružje,

R – Rojs Ljubo Ćosić, hrvatski general i političar, porijeklom iz Hercegovine,

O – Olimpijada, XIV Zimske olimpijske igre, održane u Sarajevu,

V – Vuk Karadžić, srpski filolog i reformator srpskog jezika,

K – Kokarda, okrugla značka koja se nosi na kapi, popularna u četničkom pokretu,

K – Korupcija, kazneno djelo zloupotrebe položaja i vlasti s ciljem sticanja lične dobiti,

B – Babo Fikret Abdić, bh. političar, ratni zločinac, pa ponovo političar, trenutno načelnik Opštine Velika Kladuša.

Pjesma na stranici 62. objavljena je u knjizi E. Kurtovića “Zeleno na bijelom” (Omnibus, Sarajevo, 2001).

Pjesme na stranicama 74. i 86. objavljene su u knjizi E. Kurtovića “Friday Jihad Fever” (Naklada Zoro, Sarajevo-Zagreb, 2005)

Pjesme na stranicama 14, 24, 38, 114, 115. i 116. objavljene su u knjizi E. Kurtovića “Sektor G” (Omnibus, Sarajevo, 2010).

Tekstovi na stranicama 21. i 99. preuzeti iz magazina za pravednije obrazovanje “Školegijum”.

Autor haiku pjesama na stranici 30. je N.V.

Transkript teksta na stranici 71. L.N.

Autor Brojalice na stranici 50. je N.V.

Tekst na stranicama 94–98. preuzet je sa web stranice Monofol, autor Lav Afrički.

Autor stripa na stranici 63. je Enes Kurtović.

Rad “vezA” na stranici 70. pripremljen je u okviru javnog poziva projekta “Pišem ti bosančicom” i bio je dio izložbe postavljene u Sarajevu 2016. godine.

Rad “Pork” uvršten je u postav XXV Slavonskog biennala savremene umjetnosti u Osijeku, koji je 2016. godine organizovan pod nazivom “Granice vidljivosti”.

Rad “Pjesme koje čekaju (ekshumaciju)” izlagan je na izložbi “Knjiga – umjetnički objekat” u Beogradu 2017. godine.

Pjesma na stranici 111, “Anchor Song” od Bjork, objavljena je na njenom albumu “Debut” 1993. godine.

Autor

Enes Kurtović Dži (1969–2XXX) rođen je u Arapuši (Bosanska Krupa). Diplomirao je agronomiju na Biotehničkom fakultetu u Ljubljani.

Objavio je zbirke pjesama “Zeleno na bijelom” (2001), “Friday Jihad Fever” (2005) i “Sektor G” (2010).

Uređuje blog “Sektor G” <http://sektorg.blogger.ba>

Eksperimentira sa “art-book”-om i vizuelnom umjetnošću. Njegovi radovi izlagani su na izložbama u BiH, Srbiji, Hrvatskoj, Njemačkoj, Velikoj Britaniji i Iranu.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.4(497.6)-84

KURTOVIĆ, Enes

Muha na času lektire : (džitanka s vježbankom) / Enes Kurtović
Dži ; [pogovor Nenad Veličković]. - Sarajevo : Mas Media : Fond
otvoreno društvo BiH, 2018. - 137 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Školegijum.
Lektira ; 17)

Lat. i ćir. - Naslov : pogovor: str. 131-134. - Autor: str. 137. - Napomene:
str. 135-136.

ISBN 978-9926-414-10-8 (Mas Media)

ISBN 978-9958-749-23-0 (Fond otvoreno društvo BiH)

COBISS.BH-ID 25424646

Autor *Muhe na času lektire* ne pretvara se da zna gdje, daleko je on od takve pretencioznosti; ali je uvjeren da, gdje god da bude, biće i dalje u riječima koje, složene na neki poseban način, povezuju dva čovjeka, pisca i čitaoca, u dimenziji neovisnoj o vremenu i prostoru. Te riječi mogu biti izrezane iz novina (kao poruka ucjenjivača), mogu biti sakrivene iza slova slovarice, ovičene oblačićima stripa ili SMS-konverzacije, dopola zatrpane zemljom; književnošću ih neće činiti taj podilazeći napor da iskamče pažnju provokacijom. Postaće to tek kada/ako pobude u čitaocu onu emociju i uobliče se u onu misao koja ih je odabrala, između mnogih drugih riječi, da stoje baš tu, baš takve, baš u tom poretku.

U tome je sva didaktička nada koju *izdavači* i u ovu knjigu polažu: da će đaci, privučeni formom, koja je poziv na igru, naslutiti koliko čas lektire ne mora biti dosadan. Koliko je čitanje kreativan posao. Koliko je jezik savršen aparat, koliko bitan u evoluciji čovjeka, koliko se njim može više i bolje od onoga što nude *like* i *share*. Autor (daleko je on i od takve arogancije) ne gleda s profesorske visine na Facebook, već i njega pokušava uvući u igru, otvarajući na ekranu smartfona prostor za nastavak literarne igre. Umjesto da u sveskama domaće zadaće ispunjava statistike o broju strofa, stihova, slogova i metafora, mlada osoba se poziva da u tom izvanškolskom prostoru izrazi vlastiti kreativni doživljaj pročitanog.